

ע"פ 5643/14 - המערער בע"פ 5643/14, המערער בע"פ 7738/14, אחמד עיסא, פוראס ריאן נגד המשיבה, מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5643/14

ע"פ 7738/14

לפני: כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט צ' זילברטל
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המערער בע"פ 5643/14: אחמד עיסא
המערער בע"פ 7738/14: פוראס ריאן

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

שני ערעורים על גזרי דינו של בית המשפט המחוזי
מרכז-לוד בת"פ 54150-10-13 שניתנו ביום
14.07.2014 וביום 30.9.2014 על ידי כב' השופטת
מיכל ברנט

תאריך הישיבה: י"ז בסיון התשע"ה (4.6.2015)

בשם המערער בע"פ 5643/14: עו"ד אמיר ציון
בשם המערער בע"פ 7738/14: עו"ד מאיה גלעד ז'ולסון
בשם המשיבה: עו"ד אייל כהן
בשם שירות המבחן למבוגרים: הגב' ברכה וייס

שני ערעורים על גזרי דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בת"פ 54150-10-13 (כב' השופטת מ' ברנט) - הראשון, מיום 14.7.2014, בגדרו הוטלו על המערער בע"פ 5643/14 (להלן: עיסא) 65 חודשי מאסר בפועל; שמונה חודשי מאסר על תנאי כשהתנאי הוא שלא יעבור עבירה לפי סעיף 144 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק), וזאת תוך שנתיים מיום שחרורו ממאסר; וקנס בסך 70,000 ש"ח. השני, מיום 30.9.2014, בגדרו הוטלו על המערער בע"פ 7738/14 (להלן: ריאן) 38 חודשי מאסר בפועל; שמונה חודשי מאסר על תנאי כשהתנאי הוא שלא יעבור עבירה לפי סעיף 144 לחוק, וזאת תוך שלוש שנים מיום שחרורו ממאסר; וקנס בסך 70,000 ש"ח (או 45 ימי מאסר תמורתו).

רקע

1. ענייננו בפרשה אשר במסגרתה הואשמו המערערים ו-13 נאשמים אחרים בביצוע עבירות נשק מרובות, שנעברו בין חודש יוני לחודש אוגוסט שנת 2013. עיסא היה הנאשם מס' 1 בכתב האישום וריאן הנאשם מס' 3. ביום 3.4.2014 הורשע עיסא, על-פי הודאתו בעובדות כתב אישום מתוקן במסגרת הסדר טיעון, בעבירות הבאות: ריבוי עבירות של עסקה אחרת בנשק לפי סעיף 144(ב) לחוק; ריבוי עבירות של סחר בנשק לפי סעיף 144(ב) לחוק; עבירה של קשירת קשר לפשע (עסקה אחרת בנשק) לפי סעיף 499(א) לחוק; שתי עבירות של ירי באזור מגורים לפי סעיף 340 לחוק; שתי עבירות של קשירת קשר לפשע (סחר בנשק) לפי סעיף 499(א) לחוק; ועבירה של ניסיון לסחר בנשק לפי סעיף 144(ב) בצירוף סעיף 25 לחוק. ריאן הורשע אף הוא, על-פי הודאתו בעובדות כתב אישום מתוקן במסגרת הסדר טיעון, בעבירות הבאות: ארבע עבירות של סחר בנשק; עבירה של קשירת קשר לביצוע פשע (עסקה אחרת בנשק); ועבירה של ניסיון לסחר בנשק. אפרט להלן בקצרה את עובדות כתבי האישום המתוקנים הרלוונטיים לערעורים שלפנינו. יצוין, כי מספור האישומים, בחלקו, אינו זהה בשני כתבי האישום המתוקנים, ואלו יוצגו על-פי האמור בכתב האישום המתוקן בענייניו של עיסא. עוד יצוין, כי עיסא מעורב בכל חמישה עשר האישומים שיפורטו, כשענייניו של ריאן נדון בשישה מהאישומים.

2. על-פי המתואר באישום הראשון, ביום 16.6.2013 היה עיסא מעורב בהוצאה לפועל של עסקה במסגרתה רכשו הנאשמים 4-6 נשק מסוג שאינו ידוע מן הנאשם 2. בסמוך לכך, לפי המתואר באישום השני, העביר עיסא ל-ח.ע. כלי נשק שרכש מבעוד מועד מאדם אחר תמורת סך של 5,500 ש"ח, כאשר בהתאם לסיכום בין השניים, מכר ח.ע. את הנשק לאדם נוסף תמורת סך של 6,000 ש"ח. על-פי עובדות האישום השלישי, ביום 20.6.2013 ביקש עיסא מהנאשם 2 ששיג עבורו תחמושת. בהמשך, ולאחר ששוחח עיסא עם הנאשם 4, סיכמו עיסא והנאשם 2 כי האחרון יעביר 50 כדורים ואקדח, כאשר את הכדורים ירכוש הנאשם 4 תמורת סך של 800 ש"ח, ואילו את האקדח ירכוש עיסא תמורת סך של 5,200 ש"ח. בהמשך אותו היום, רכש עיסא מן הנאשם 2 את הכדורים והאקדח, וכן מחסנית נוספת, אותה מכר בהמשך לאדם אחר. על-פי האישום הרביעי, בשעות הערב של אותו היום סיכם עיסא עם ריאן והנאשם 8 שיעביר לכל אחד מהם נשק ותחמושת שיועדו לשימוש בחתונה. ביום שלמחרת העביר הנאשם 4 לריאן ולנאשם 8 את הנשק האמור,

לבקשתו של עיסא. על-פי המתואר באישום החמישי, ביום 22.6.2013 הודיע הנאשם 9 לעיסא כי הנאשם 11 מעוניין לרכוש אקדח מסוג "גלוק". בעקבות זאת, נפגשו עיסא וריאן עם הנאשם 2 ורכשו ממנו אקדח מסוג זה, אותו מכרו יומיים לאחר מכן לנאשם 11 תמורת סכום של 25,000 ש"ח. נוכח תלונות של הנאשם 11 על תקלה בנשק האמור, פגש אותו עיסא בשנית. במהלך הפגישה ביצע עיסא ירי של עשרה כדורים.

על-פי המתואר באישום השישי, בין הימים 22.6.2013-24.6.2013 סיכמו עיסא והנאשם 2 כי האחרון יעביר לעיסא 100 כדורים לנשק מסוג קלצ'ניקוב תמורת סך של 2,000 ש"ח, אקדח מסוג שאינו ידוע תמורת סך של 5,000 ש"ח, מחסנית מפלסטיק תמורת סך של 300 ש"ח וכדורים נוספים לנשק מסוג M-16. ביום 24.6.2013, התקשר עיסא לריאן והשניים סיכמו כי ריאן ירכוש את האקדח, וכי הוא יתאם פגישה עם נאשם 2 לצורך העברת האקדח. לאחר מכן, הגיע עיסא לביתו של ריאן על-מנת לקבל את הכסף עבור האקדח, ובהמשך נפגש עיסא עם נאשם 2 וקיבל ממנו את הסחורה האמורה, על אף חוסר של חמישה כדורים. בהמשך אותו היום, מכר עיסא שלוש מחסניות לאדם נוסף. על-פי המתואר באישום השביעי, בערבו של אותו יום עדכן הנאשם 2 את עיסא כי הוא מטפל בעניין הכדורים החסרים, והשניים סיכמו כי עיסא ירכוש מהנאשם 2 אקדח נוסף מסוג שאינו ידוע במחיר של 5,700 ש"ח. בסמוך לאחר מכן, התקשר עיסא לנאשם 7 והציע לו לרכוש את האקדח במחיר של 9,500 ש"ח. בהמשך, עדכן עיסא את ריאן כי הם עשויים להרוויח ממכירת האקדח 3,500 ש"ח, והשניים נסעו להיפגש עם הנאשם 2 ואדם נוסף לשם רכישת האקדח, אולם לבסוף לא רכשו אותו מאחר שהתברר להם כי הוא חלוד. על-פי המתואר באישום השמיני, ביום 25.6.2013 התקשר נאשם 7 אל עיסא וביקש לרכוש ממנו נשק, כאשר האחרון הציע לו לרכוש נשק מסוג קלצ'ניקוב תמורת סך של 23,000 ש"ח. בהמשך, נפגשו עיסא וריאן עם נאשם 2 שמכר להם את הנשק האמור ושתי מחסניות. ביום למחרת נפגש עיסא עם נאשם 5 על-מנת לבדוק את הנשק שנרכש, וגילה כי הוא תקול. בעקבות זאת נסעו עיסא, ריאן ו-ח.ע. לנאשם 2 ומסרו לו את הנשק על-מנת שידאג לתיקונו.

על-פי עובדות האישום התשיעי, ביום 4.7.2013 סיכמו עיסא והנאשם 10 כי ימכרו לאדם אחר שני כלי-נשק מסוג שאינו ידוע שנמצאים ברשותם. ואולם לאחר מכן, עדכן הנאשם 10 את עיסא כי הוא מעוניין בכלי-נשק אחד בלבד. בהמשך נפגשו השניים, ועיסא העביר לנאשם 10 את הנשק, ולמחרת קיבל ממנו את התשלום שסוכם - 6,500 ש"ח. על-פי עובדות האישום העשירי, בערב ה-7.7.2013 סיכם הנאשם 13 עם עיסא כי האחרון יעביר לנאשם 13 נשק, וזה ישלם עבורו רק לאחר שימכור אותו בעצמו. מיד לאחר מכן, התקשר עיסא לנאשם 2 וסיכם עמו שירכוש ממנו אקדח מסוג שאינו ידוע תמורת סך של 5,700 ש"ח. למחרת נפגש עיסא עם בן-דודו של הנאשם 2 והעביר לו את התמורה שסוכמה, ובהמשך נפגשו עיסא וריאן עם הנאשם 2 אשר העביר להם את האקדח. בשעות הערב, נפגש עיסא עם הנאשם 13 ומסר לו את האקדח. בסמוך לאחר מכן, עדכן נאשם 13 את עיסא כי האקדח נמכר לאדם אחר וכי הוא יעביר לו את הכסף בהמשך. עיסא התקשר לריאן ועדכן אותו כי הוא ממתין לכסף מנאשם 13.

על-פי עובדות האישום האחד עשר, בליל ה-28.7.2013 סיכמו עיסא ו-ח.ע. כי עיסא ישיג אקדח מסוג שאינו ידוע על-מנת למכור אותו לאדם אחר. עיסא העביר ל-ח.ע. את האקדח האמור. ביום למחרת מכר ח.ע. לאותו אדם אחר את האקדח, כאשר במעמד המכירה קיבל ח.ע. 5,400 ש"ח, וסוכם כי את היתרה - 1,600 ש"ח - יעביר הקונה בהמשך. בימים שלאחר מכן שוחח עיסא מספר פעמים עם הקונה בנוגע ליתרת התשלום. על פי המתואר באישום השנים עשר, ביום 31.7.2013 סיכמו עיסא והנאשם 14 שעיסא ישיג נשק על-מנת למכרו לאדם אחר. לשם כך נפגש עיסא עם הנאשם 2, והאחרון העביר לו נשק. בהמשך, ירה עיסא בנשק ונתקל במעצור. על כן התקשר עיסא לנאשם 2

ודרש לקבל נשק תקין במקומו. ביום 6.8.2013 מסר הנאשם 2 לעיסא את הנשק כשהוא מתוקן, ובאותו מעמר רכש עיסא מן הנאשם 2 15 כדורים בתמורה לסך של 200 ש"ח. על-פי המתואר באישום השלושה עשר, בליל 4.8.2013 הציע עיסא לנאשם 4 לקנות אקדח מסוג שאינו ידוע, והאחרון נענה להצעה. סוכם כי עיסא יעביר את האקדח לנאשם 4 באמצעות אדם נוסף, וכי התמורה - 3,500 ש"ח - תשולם בהמשך. על-פי המתואר באישום הארבעה עשר, ביום 19.8.2013 ביקש עיסא מ-מ.ע. להביא תיק מ-ח.ע. אשר הכיל כלי-נשק מסוג קלאצ'ניקוב, מתפסים מעץ, כדורים משקפת לנשק מסוג קלאצ'ניקוב ומחסנית. מ.ע. עשה כדברו של עיסא, ובהמשך אותו היום העביר לעיסא את הפריטים האמורים. על-פי המתואר באישום החמישה עשר, ביום 27.8.2013 ביקש נאשם 7 לקנות מעיסא נשק מסוג קלאצ'ניקוב. בעקבות זאת פנה עיסא לנאשם 6 וביקש ממנו שיעביר לידיו את הנשק, והשניים סיכמו על האופן בו תחולק ביניהם התמורה שישלם נאשם 7 - 22,500 ש"ח. ביום 29.8.2013 בוצעה העסקה האמורה בין עיסא לנאשם 7.

3. להשלמת התמונה יצוין, כי במסגרת הסדר הטיעון בעניינו של עיסא הוסכם, כי המדינה תעתור לעונש של 65 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי וקנס, כשההגנה חופשית בטיעוניה לעניין העונש. במסגרת הסדר הטיעון בעניינו של ריאן הוסכם, כי המדינה תגביל את עתירתה לעונש של 42 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי וקנס כספי, כאשר ריאן אינו מוגבל בטיעוניה לעניין עונשו.

גזר הדין בעניינו של עיסא

4. בית המשפט המחוזי סקר תחילה את האמור בתסקיר שהתקבל בעניינו של עיסא - צוין, כי עיסא הוא צעיר בן 21, רווק, אשר מקיים מערכת יחסים תומכת וקרובה עם משפחתו. שירות המבחן התרשם, בין היתר, מקיומם של דפוסים שוליים ואלמנטים של הסתרה ומניפולטיביות, ומקיומה של רמת סיכון בינונית למעורבות בהתנהלות אלימה בעתיד. שירות המבחן לא בא בהמלצה טיפולית בעניינו, והעריך כי מסגרת סגורה בעלת גבולות ברורים עשויה להוות עבורו מקום מפחית סיכון לעבירות נוספות.

בבואו לקבוע את מתחם העונש ההולם בעניינו של עיסא, קבע בית משפט קמא כי במקרה שלפנינו קיימים אמנם קווי דמיון בין האישומים השונים, אך יש לראות בכל אחד מן האירועים המתוארים בכתב האישום אירוע נפרד, במסגרתו נקנו כלי נשק שונים והיו מעורבים גורמים שונים, כאשר היה באפשרותו של עיסא לחדול ממעשיו בכל רגע נתון, אך הוא בחר שלא לעשות כן. בית המשפט עמד על החומרה הרבה שבמעשיו של עיסא, אשר סיפק נשק למעורבים בפרשה, ואף ציין כי עניינו שונה מעניינם של שאר הנאשמים בפרשה, שכן עיסא ריכז את הפעילות והיווה את הגורם המקשר באספקת כלי-הנשק על בסיס כמעט יומי במשך תקופה ממושכת. חומרה יתרה אף יוחסה לכך שכלי הנשק הועברו משטחי הרשות לתחומי הקו הירוק ולמעשה לא נתפסו עד היום. בית המשפט עמד על הערך החברתי שנפגע כתוצאה ממעשיו של עיסא - השמירה על שלום הציבור ובטחונו. נקבע, כי רמת הענישה הנוהגת ביחס לאירוע אחד של עבירות בנשק נעה בין 20 ל-30 חודשי מאסר בפועל, ואולם, משיקולי אחידות הענישה יש להתחשב בכך שבעניינם של נאשמים נוספים בפרשה הוצגו הסדרי טיעון הנעים בין שלושה חודשי עבודות שירות ל-18 חודשי מאסר בפועל. נוכח האמור נקבע, כי מתחמי הענישה בגין הפרשות המתוארות באישום הראשון, השני, החמישי, השמיני, התשיעי, העשירי, האחד-עשר והארבעה-עשר ינוע בין 12 ל-20 חודשי מאסר בפועל; כי מתחמי הענישה בגין הפרשות

המתוארות באישום השלישי, השישי והשנים-עשר ינוע בין 15 ל-24 חודשי מאסר; כי מתחמי הענישה בגין האישום הרביעי, השביעי והשלושה-עשר ינוע בין שמונה ל-18 חודשי מאסר; וכי מתחם הענישה בגין האישום החמישה-עשר ינוע בין 18 ל-24 חודשי מאסר. כל זאת, תוך שצוינו עונשים שנגזרו על נאשמים אחרים בפרשה בגין המעשים המתוארים בכל אחד מן האישומים.

בקבעו את העונש בתוככי כל מתחם, ציין בית המשפט כנסיבות לקולא, בין היתר, את גילו הצעיר של עיסא, עברו הנקי, אירוסיו הטריים והודאתו במיוחס לו. כנסיבות לחומרה צוין כי, כעולה מהתסקיר, עיסא טרם הפנים את חומרת מעשיו. בשקלול מכלול הנסיבות ובהתחשב בענישה שהוצגה במסגרת הסדרי הטיעון בנוגע לנאשמים אחרים בפרשה, מצא בית המשפט להטיל על עיסא את העונשים הבאים: בגין האישום הראשון - 18 חודשי מאסר; בגין האישום השני - 12 חודשי מאסר; בגין האישום השלישי - 20 חודשי מאסר; בגין האישום הרביעי - 10 חודשי מאסר; בגין האישום החמישי - 15 חודשי מאסר; בגין האישום השישי - 20 חודשי מאסר; בגין האישום השביעי - 10 חודשי מאסר; בגין האישום השמיני - 18 חודשי מאסר; בגין האישום התשיעי - 10 חודשי מאסר; בגין האישום העשירי - 15 חודשי מאסר; בגין האישום האחד-עשר - 15 חודשי מאסר; בגין האישום השנים-עשר - 15 חודשי מאסר; בגין האישום השלושה-עשר - שמונה חודשי מאסר; בגין האישום הארבעה-עשר - 20 חודשי מאסר; ובגין האישום החמישה-עשר - 22 חודשי מאסר. עם זאת נקבע, כי בשים לב להסדר הטיעון שנרקם בין הצדדים ירוצו העונשים שנקבעו לעיל בחלקם באופן חופף, כך שעיסא יירצה 65 חודשי מאסר בפועל, בנוסף ליתר העונשים המפורטים לעיל.

גזר הדין בעניינו של ריאן

5. תחילה סקר בית המשפט את האמור בתסקיר המבחן שנערך בעניינו - צוין, כי ריאן הוא צעיר בן 25, מאורס מזה כשנה וחצי ונעדר עבר פלילי. ריאן הודה בביצוע המעשים וטען כי לווה בעבר כסף מעיסא ועל-מנת להחזיר לו התלווה אליו בביצוע העבירות. עוד צוין, כי הלה תפקד באופן חיובי במהלך מעצרו. שירות המבחן העריך, כי קיים סיכון נמוך להמשך התנהלות אלימה בעתיד.

בדומה לגזר דינו של עיסא, גם לצורך קביעת מתחם העונש ההולם בעניינו של ריאן צוין, כי כל אחד מן האישומים שבכתב האישום מהווה אירוע נפרד. בית המשפט עמד על חומרת מעשיו של ריאן, אשר היה מעורב במספר עסקאות נשק במסגרתן הועברה תחמושת משטחי הרשות הפלסטינית לשטחי הקו הירוק. עם זאת צוין, כי אין חלקו בפרשה מרכזי כחלקם של עיסא ושל הנאשם 2. גם בעניינו של ריאן נקבע כי רמת הענישה הנוהגת ביחס לעבירה הכוללת אירוע אחד של עבירות בנשק נעה בין 20 ל-30 חודשי מאסר, כאשר בצד זאת הובהר כי במסגרת שיקולי אחידות הענישה יש לייחס משקל לעונשים השונים שכבר נגזרו על נאשמים אחרים בפרשה, כמו גם לגבולות הסדרי הטיעון שהוצגו בעניינם. נוכח האמור נקבע, כי מתחם העונש בגין כל אחד מששת האירועים המתוארים באישומים המיוחסים לריאן נע בין 12 ל-20 חודשי מאסר, וזאת פרט למתחם הענישה בגין המתואר באישום השביעי אשר נע בין 8 ל-18 חודשי מאסר.

בבואו לקבוע את העונש בתוככי כל מתחם ציין בית המשפט כנסיבות לקולא את גילו הצעיר של ריאן, אירוסיו הטריים, הודאתו במיוחס לו והערכת שירות המבחן בעניינו. מנגד, כשיקול לחומרה צוין כי ריאן טרם הפנים את חומרת

מעשיו. בשקלול מכלול נסיבות אלה ובהתחשב בענישה שהוצגה במסגרת הסדרי הטיעון בנוגע לנאשמים האחרים בפרשה, מצא בית המשפט להטיל על ריאן את העונשים הבאים: בגין האישום הרביעי - 10 חודשי מאסר; בגין האישום החמישי - 15 חודשי מאסר; בגין האישום השישי - 20 חודשי מאסר; בגין האישום השביעי - 10 חודשי מאסר; בגין האישום השמיני - 18 חודשי מאסר; בגין האישום העשירי - 15 חודשי מאסר. עם זאת נקבע, כי בשים לב להסדר הטיעון שנרקם בין הצדדים ירוצו העונשים שנקבעו באופן חופף בחלקם, כך שריאן יירצה 38 חודשי מאסר בפועל, בנוסף ליתר העונשים המפורטים לעיל.

6. להשלמת התמונה יפורטו להלן בתמצית העונשים שהושתו על שאר הנאשמים בפרשה. על נאשם 2 נגזרו 57 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי וקנס בסך 70,000 ש"ח; על נאשם 4 הושתו 18 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי וקנס בסך 10,000 ש"ח; ועל נאשמים 5-14 הושתו עונשי מאסר בפועל לתקופות הנעות בין שלושה חודשים ועד 11 חודשים, מאסרים על תנאי וקנסות בסכומים שבין 1,500 ש"ח ל-10,000 ש"ח. יצוין, כי העונשים שהושתו על נאשמים 4-14 מהווים אימוץ של עונשים עליהם הסכימו הצדדים במסגרת הסדרי טיעון "סגורים".

טענות עיסא

7. לטענת עיסא, שגה בית המשפט בקביעתו כי כל אחד מן האישומים מהווה אירוע אחד לצורך קביעת מתחם העונש, וזאת אך בהסתמך על מבנה כתב האישום - דבר שהוביל להחמרה בענישה. עוד נטען, כי בהתחשב בנסיבות העניין, בית משפט קמא החמיר עמו עת גזר את עונשו, בייחוד בשים לב לכך שעיסא הווה מתווך בעסקאות הנשק ועל כן חלקו בפרשה קטן יותר באופן יחסי. נטען, כי בית המשפט לא הביא בין שיקוליו נסיבות שהיה בהן כדי להקל בעונשו של עיסא, בין היתר, העובדה כי מעשיו פסקו מיוזמתו כחודשיים ימים טרם מעצרו וכי ברוב המקרים הנאשמים האחרים הם שיזמו את המעשים ולא עיסא עצמו. כן נטען, כי על בית משפט זה להתערב בעונש שהוטל על עיסא נוכח פערי הענישה בינו לבין נאשמים אחרים המעורבים בכל אחד מהאירועים שבפרשה, וזאת תוך הבאת דוגמאות הן ביחס למתחם העונש שנקבע לכל אירוע והן ביחס לקביעת העונש בתוככי כל מתחם. לטענתו, גם אם קיימות נסיבות המאבחנות בינו לבין נאשמים אחרים, אין בהן כדי להצדיק פער כה משמעותי בתקופת המאסר ובגובה הקנס שהוטל. בהקשר זה נטען כי הקנס שנקבע אינו מידתי. לבסוף, עמד בא-כוחו של עיסא על נסיבות שיש בהן כדי להקל בעונשו, בין היתר, האמור בתסקיר המשלים שהוגש בעניינו, כמפורט להלן.

טענות ריאן

8. לטענת ריאן, שגה בית המשפט בקביעת מתחם העונש ההולם, שכן נוכח הדמיון בין האישומים וקרבת הזמן, היה מקום לקבוע כי באירוע אחד עסקין ולהעמיד מתחם כולל נמוך יותר בצורה משמעותית, תוך מיקומו בחלקו התחתון של המתחם. לגישתו, איזון ראוי של השיקולים בעניינו מוביל למסקנה כי היה ראוי לגזור עליו עונש מתון יותר, וזאת גם בשים לב לעונשים שנגזרו על נאשמים אחרים בפרשה ולעקרונות אחידות הענישה. לגישתו, בית המשפט ייחס משקל למיקומו בכתב האישום כנאשם השלישי, וזאת על-אף שנאשמים אחרים ש"דורגו מתחתיו" לקחו חלק מרכזי יותר בפרשה. עוד נטען, כי היה מקום לייחס משקל רב יותר לנסיבות לקולא בעניינו, בין היתר, עברו הנקי, תסקיר המבחן שהוגש בעניינו וגילו הצעיר.

9. בדיון שנערך לפנינו טענה המדינה כי העונש שהושת על המערערים הולם את העבירות בהן הורשעו, את חומרת מעשיהם ואת הצורך בהרתעה אפקטיבית מפני ביצוע עבירות בנשק עבור בצע כסף, וזאת תוך הפנייה לעונשים שנגזרו בפסיקה במקרים דומים. נטען, כי גם אם אכן נפלה טעות באופן קביעת מתחמי העונש בבית משפט קמא, אין בכך כדי להעיד כי העונשים שנגזרו על המערערים, אשר מצויים בתוך גבולותיהם של הסדרי הטיעון שהושגו בעניינם, אינם הולמים.

תסקירים משלימים

10. לקראת הדיון בערעורים הוגשו לפנינו תסקירים משלימים בעניינם של המערערים. בתסקיר שהוגש בעניינו של עיסא צוין, כי הלה שולב בקבוצה טיפולית קצרת מועד המיועדת לאסירים בעלי דפוס התנהגות אלים. עוד צוין, כי עיסא מקפיד להגיע למפגשי הקבוצה, מגלה עניין בתכניה, משתתף באופן פעיל ומבצע את המטלות, כל זאת תוך לקיחת אחריות והבנה ראשונית של חומרת מעשיו. נוכח האמור, שירות המבחן בא בהמלצה להביא בשיקולי הערעור את השקעתו והנכונות לערוך שינויים בדפוסיו. מהתסקיר שהוגש בעניינו של ריאן עולה כי הלה מצוי בקשר תמיכתי עם עובדת סוציאלית, וכי טרם שולב בהליך טיפולי משמעותי על-אף הבעת מוטיבציה מצדו להשתלב בטיפול.

דיון והכרעה

11. כידוע, בהתאם לתיקון 113 לחוק, בבוא בית המשפט לגזור עונשו של נאשם אשר הורשע במספר עבירות, עליו לבחון ראשית האם העבירות שבוצעו מהוות אירוע אחד או שמא במספר אירועים נפרדים עסקינן. ככל שיקבע כי מדובר בכמה אירועים, יש לקבוע מתחם עונש הולם לכל אירוע בנפרד, כאשר לאחר מכן רשאי בית המשפט לקבוע עונש נפרד לכל אירוע (יחד עם הקביעה האם ירצו העונשים בחופף או במצטבר), או לחלופין עונש כולל לכלל האירועים שבנידון (סעיף 40ג(ב) לחוק; ע"פ 8641/12 סעד נ' מדינת ישראל, פסקה 22 (5.8.2013)). בצד זאת, החוק אינו מגדיר את המונח "אירוע" ואינו מספק מבחן משפטי לפרשנותו, וזאת על-אף דיונים מעמיקים שנוהלו בנושא בועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת עת גובשה הצעת החוק שהפכה לימים לתיקון 113 לחוק העונשין (וראו: פרוטוקול ישיבה מס' 410 של ועדת חוקה, חוק ומשפט, הכנסת ה-18, 27-37 (20.6.2011); פרוטוקול ישיבה מס' 442 של ועדת חוקה, חוק ומשפט, הכנסת ה-18, 30-43 (2.8.2011); פרוטוקול ישיבה מס' 475 של ועדת חוקה, חוק ומשפט, הכנסת ה-18, 52-56 (21.11.2011)). בדומה לחברי הועדה, לאחר כניסתו לתוקף של תיקון 113 לחוק, אף הפסיקה התחבטה בסוגיית הסיווג של ריבוי עבירות כמערך עובדתי המהווה אירוע אחד או מספר אירועים נפרדים (וראו למשל: ע"פ 1605/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקאות 15-18 לחוות דעתו של השופט ס' ג'ובראן וחוות דעתו של השופט ע' פוגלמן (27.8.2014)), כאשר אך לאחרונה קבע בית משפט זה (בדעת רוב) כי המונח "אירוע" כמשמעותו בסעיף 40ג לחוק יפורש בהתאם למבחן "הקשר ההדוק" (ע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מדינת ישראל, פסקאות 5-7 לחוות דעתה של השופטת ד' ברק-ארז (29.10.2014) (להלן: עניין ג'אבר)). השופטת ד' ברק-ארז עמדה בעניין ג'אבר על מהותו של מבחן זה והרציונאלים להחלתו:

"לשיטתי, נקודת המוצא לפרשנותו של המונח 'אירוע' צריכה להיגזר מהבנת התכלית העומדת ביסוד דרישתו של תיקון 113 כי בית המשפט יקדים לגזירת הדין את תחימת גבולותיו של ה'אירוע'. ביסוד הדברים עומדת ההכרה בערך הנודעלכך שבית המשפט יקבע מתחם ענישה אחד לפעולות שיש ביניהן קשר ענייני הדוק, תוך התייחסות לכך שהתבצעו בדרך זו. בעיקרו של דבר, התשובה לשאלה מהם גדרי ה'אירוע' תיגזר מניסיון החיים, כך שעבירות שיש ביניהן קשר הדוק ייחשבו לאירוע אחד. המובן שיינתן למונח 'קשר הדוק' יתפתח ממקרה למקרה ואין צורך לקבוע אותו באופן קשיח כבר כעת. עם זאת, ניתן לומר כי ברגיל קשר כזה בין עבירות ימצא כאשר תהיה ביניהן סמיכות זמנים או כאשר הן תהיינה חלק מאותה תוכנית עבריינית אף כאשר הן בוצעו לאורך תקופת זמן שאינה קצרה ... מבחן הקשר ההדוק בוחן את עוצמת הקשר שבין העבירות, ולא את השאלה האם הן ניתנות להפרדה. בהתאם לכך, כאמור, ייתכן כי עברייני יבצע מספר רב של פעולות שניתן להפריד ביניהן, ושהוא אף יכול היה לחדול לאחר ביצוע כל אחת מהן (כך שאין לראות בהן מעשה אחד), אך נכון יהיה לראות בהן חלק מתוכנית עבריינית אחת (ולכן גם אירוע אחד)" (שם, שם).

באותו עניין, אימץ השופט ע' פוגלמן את עמדה העקרונית של השופטת ד' ברק-ארז ואף ציין כי להשקפתו: "התיבה 'אירוע אחד' רחבה דיה כדי לכלול גם פעולות עברייניות שבוצעו על פני רצף זמן; כללו מעשים שונים; ביחס לקורבנות שונים; ובמקומות שונים. הכל - כל עוד הם מהווים מסכת עבריינית אחת" (שם, פסקה 2 לחוות דעתו), וזאת תוך שעמד על תכליתו הפונקציונאלית של סעיף 40ג - לאפשר לערכאה הגוזרת את הדין להשוות את המקרה הנדון לפנייה למקרים שנסיבותיהן דומות (והשוו: שם, פסקאות 29-30 לחוות דעתו של השופט ד' דנציגר; עוד ראו: ע"פ 2519/14 אבו קיעאן נ' מדינת ישראל, פסקה 7 לחוות דעתו של השופט ע' פוגלמן (29.12.2014), והשוו לחוות דעתם של השופט ד' דנציגר והשופט נ' הנדל. דעת הרוב בעניין ג' אבר אומצה גם בפסק הדין ברע"פ 4760/14 קיסלמן נ' מדינת ישראל (7.5.2015)). אף לגישתי, דומה כי ראוי לאפשר פרשנות רחבה דיה להגדרת המונח "אירוע אחד" אשר תשאיר מתחם להפעלת שיקול דעתו של בית המשפט, וזאת הן בשל שיקולי יעילות עבודתו של בית המשפט והן לשם הגשמת תכליתו של תיקון 113 לחוק. בהקשר זה ייאמר, כי קביעת מספר מתחמי עונש שלא לצורך עלולה במקרים מסוימים להביא להעלאת רף הענישה באופן שאינו ראוי, על-ידי פריטה לפרוטות של הרכיבים העונשיים בעניינו של הנאשם ויצירת תחושה לא נוחה של "התחשבות" עמו, העצמה של חומרת מעשיו מעבר למתחייב וחריצת דינו בדרך מלאכותית. שנים טרם הבניית שיקול הדעת בענישה, באה לידי ביטוי בפסיקת בית משפט זה גישה דומה, כאשר נפסק שכאשר מדובר בסדרת עבירות מאותו הסוג שבנסיבותיהן הן דומות זו לזו יש מקום להטיל עונש כולל בגין מכלול העבירות, שכן "קביעת עונש נפרד עבור כל אחת מהן נראית במקרה כזה כמלאכותית" (השופט ד' כהנב"ע"פ 212/79 פלוני נ' מדינת ישראל"ד"ל (2) 421, 432-433 (1979)). בפרשה הנ"ל פסק השופט א' ברקכדלהלן:

"נראה לי כי בסדרת עבירות מאותו סוג, ובנסיבות דומות, הדרך הראויה היא להשקיף על רצף האירועים כעל מכלול אחד, ולהשית את העונש בהתאם לכך. אם נורה לשופט לנהוג בדרך של פיצול האירועים וקביעת עונשים נפרדים - מהם חופפים ומהם מצטברים - נורה לו לנהוג בדרך לא טבעית, שתוצאתה לא תהיה גיבוש המכלול בעזרת הפרטים, אלא קביעה ראשונית של המכלול וגזירה מלאכותית של הפרטים ממנו" (שם, עמ' 435).

עוד ראו האמור מפי השופטת ד' ביניש ברע"פ 5798/00 ריזי נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(3) 1, 12 (2001):

"יתרונה של שיטת העונש הכולל הוא בכך שהיא מאפשרת לבית-המשפט להביע עמדה עונשית ראויה ביחס למכלול התנהגותו הפלילית של הנאשם. במקרים רבים, כאשר ההרשעה מתייחסת לשורת עבירות המהווה מסכת אחת של התנהגות עבריינית, הגם שניתן לחלקה באופן טכני לעבירות מספר, ראוי להטיל בגינה עונש כולל אחד. כך הוא המצב כאשר כל העבירות נגזרות מתכנון עברייני אחד עד שאין לפרוט את ההתנהגות העבריינית לעונשים נפרדים. כך גם כאשר העבירות אינן מבוצעות במישור אחד מבחינת הזמן, אך בשל מהותן, מספרן, תדירותן והזיקה ביניהן ניתן לראות בהן מכלול אחד של התנהגות עבריינית".

יש בעמדות השופטים בפרשות הנ"ל, אף כי הן נאמרו בהקשר שונה, משום תמיכה בהגיון העומד ביסוד פרשנות המונח "אירוע" כפי שזו נקבעה בידי הרוב בעניין ג'אבר ויש בהן כדי לבטא את הקשיים הגלומים בדרך בה הלך בית משפט קמא במקרה דנא.

12. יישומו של מבחן "הקשר ההדוק" שנקבע בעניין ג'אבר על הערעורים שלפנינו מעלה, כי למצער נכון היה לסווג חלק מן העבירות בהן הורשעו כל אחד מהמערערים כ"אירוע אחד", ויתכן שאף את כולן. בנדון דידן, מתארים כתבי האישום המתוקנים תכנית עבריינית שהתרחשה במשך כשלושה חודשים, במסגרתה ביצעו המערערים (כל אחד וחלקו הוא) עבירות שונות בנשק עבור בצע כסף. תכנית זו אמנם כללה מעשים שונים, אך אין בכך כדי להגדיר כל אחד מהם כ"אירוע" נפרד בפני עצמו, ודומה כי יש ממש בטענת המערערים כי מדובר במסכת עבריינית אחת, וכי מתקיים בין העבירות קשר ענייני ברור. יוזכר, כי חלק מן האישומים השונים מתייחסים לעבירות דומות שהתבצעו באותם ימים ובין אותם נאשמים - על כן ברי, כי לא ניתן להגדירם כאירועים שונים כפי שקבע בית משפט קמא, ולקבוע בצד כל אחד מהם מתחם ענישה נפרד. אכן, פסק הדין בעניין ג'אבר ניתן לאחר שבית המשפט המחוזי גזר את דינם של המערערים, ואולם דומה כי בית משפט קמא לא בחן באופן מהותי את המונח "אירוע", ולו על-פי מבחן מצמצם יותר מזה שהוצג לעיל, כי אם התבסס, שלא כהלכה, על מבנה כתבי האישום המתוקנים בעניינם של המערערים ועל האופן שבו חולקו האישומים במסגרתם. אלא שיישום שגוי של הוראות סעיף 40יג כשלעצמו אינו מצדיק בהכרח התערבות של ערכאת הערעור בעונש שגזרה הערכאה הדיונית, ככל שאין מדובר בעונש החורג ממדיניות הענישה הנוהגת בנסיבות דומות (ע"פ 1933/14 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 24 (11.2.2015)). קל וחומר שכך הוא, כשהעונש אינו חורג מגדרי הסדר הטיעון, אף אם הוא מצוי ברף העליון של ההסדר, כפי שיפורט להלן.

13. הלכה היא, כי אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בעונשים שנקבעו בערכאה הדיונית, אלא במקרים בהם נפלה טעות מהותית בגזר הדין או כאשר העונש שהושת על הנאשם חורג באופן משמעותי מרמת הענישה המקובלת בנסיבות דומות (ע"פ 49/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (26.2.2014), והאסמכתאות הנזכרות שם). במקרה דנא, איני סבור כי העובדה שבית המשפט המחוזי ראה בכל אחד מן האישומים כאירוע נפרד הובילה להחמרה בעונשם של המערערים באופן המצדיק התערבותנו. בשנים האחרונות עמד בית משפט זה ביתר שאת על נפיצותה המדאיגה ועל המסוכנות הטמונה בתופעת הסחר הבלתי-חוקי בנשק, כאשר החשש הוא כי נשק זה ישמש בסופו של יום למטרות פליליות או לפעילות חבלנית עוינת, בייחוד במקרים בהם לא אותר הנשק, כבמקרה דנא. לפיכך נקבע לא אחת, כי יש

להחמיר בענישה בעבירות כגון דא, תוך מתן בכורה לשיקולי הרתעה ולאינטרס הציבורי על-פני נסיבותיו האישיות של הנאשם (ראו למשל: ע"פ 1768/14 גנאיים נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (22.7.2014); ע"פ 3138/11 הייבי נ' מדינת ישראל, פסה 5 (6.3.2012); ע"פ 2251/11 נפעא נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (4.12.2011)).

מעשיהם של המערערים חמורים הם. כעולה מעובדות כתבי האישום המתוקנים בהם הודו המערערים. עיסא היה אמון על הוצאה לפועל של מספר רב של עסקאות נשק בהזדמנויות שונות ותכופות במשך כשלושה חודשים, כאשר סביבתו הייתה מודעת לכך שיש לו נגישות לכלי-נשק ותחמושת וכי הוא נכון לספקם לכל דורש לשם עשיית רווח. משכך, אין להלום את טענתו כי הנאשמים האחרים הם שיזמו את העסקאות והוא אך מילא תפקיד פאסיבי בפרשה, שכן הלה יצר לעצמו מעמד של אדם שיש באפשרותו לשים ידו על כלי-נשק בלתי חוקיים, וברי כי אדם המנהל חיים נורמטיביים לא היה מקבל פניות מעין אלו. ריאן לקח אמנם חלק פחות דומיננטי בפעילות ביחס לעיסא ולנאשם 2, אך במקרים רבים הוא היווה יד ימינו של עיסא במעשיו ואף פעל כגורם מרכזי בפרשה. בהתחשב במעשים האמורים ובשיקולים השונים הצריכים לעניין, לרבות שיקולי הקולא אותם העלו המערערים לפנינו, דומה כי עונש המאסר בפועל שהושת על כל אחד מן המערערים אינו חורג ממדיניות הענישה המקובלת במקרים דומים באופן המצדיק את התערבותו של בית משפט זה (והשוו עונשים שהושתו בנסיבות דומות: ע"פ 2606/13 חוסני נ' מדינת ישראל (2.2.2014); ע"פ 4450/11 עספור נ' מדינת ישראל (8.2.2012); ע"פ 319/11 יאסין נ' מדינת ישראל (5.12.2011)). זאת הגם שעונשו של עיסא מצוי ברף העליון של הסדר הטיעון. אשר לקנסות שנקבעו בעניינם של המערערים - אין לכחד כי מדובר בסכומים מכבידים, אך בהתחשב ברווחים שהפיקו המערערים מביצוע העבירות שבנידון ובחשיבות שבהטלת קנס בשיעור ממשי אשר יגרום להרתעה מפני הישנות עבירות שנעברו למען בצע כסף, לא ראיתי לנכון להתערב אף ברכיב עונשי זה.

14. כמו כן לא מצאתי ממש בטענות המערערים כי יש להקל בעונשם בשל עקרון אחידות הענישה, וזאת בהתחשב בעונשים שנגזרו על יתר הנאשמים בפרשה. אכן, על בית המשפט להבטיח קיומו של יחס הולם בין עונשיהם של שותפים לאותה עבירה או פרשה פלילית, כך שמדרג הענישה בינם לבין עצמם ישקף את חלקו היחסי של כל אחד מהם בפעילות העבריינית. התרשמתי כי שיקול זה לא נעלם מעיניו של בית המשפט המחוזי, והוא הובא בחשבון בגזירת עונשו של כל אחד מן המערערים במידה זו או אחרת. עוד יצוין, כי המערערים שלפנינו, יחד עם הנאשם 2, היוו צלע מרכזית ומכרעת בפרשה, ואין לגזור גזירה שווה בינם לבין הנאשמים האחרים, וזאת בהתחשב בריבוי העבירות שביצעו, תכיפותן ומידת מעורבותם. ומכל מקום יובהר, כי עקרון אחידות הענישה מהווה שיקול אחד מני רבים בגזירת העונש, כאשר זו נעשית תוך שיקול מספר רב של נסיבות ונתונים המשתנים ממקרה למקרה ואין מדובר במדע מדויק. על כן מתעורר קושי בעריכת השוואה ברורה בין כל נאשם ונאשם (ע"פ 4597/13 פיצו נ' מדינת ישראל, פסקה 22 (22.9.2014)).

15. עוד יוער, כי המסקנה לפיה אין מקום להתערבותנו בגזרי דינו של בית המשפט המחוזי מקבלת משנה תוקף נוכח העובדה כי העונשים שהושתו על המערערים מצויים בתוך טווח הענישה עליו הסכימו הצדדים במסגרת הסדר הטיעון. ודוק, בהסכמתם של המערערים "מגולמת גם הסכמה לכך שכל ענישה בתוך הטווח המוסכם ככלל איננה חורגת ממתחם הסבירות" (ע"פ 7899/12 אל סעדי נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (20.3.2013); ע"פ 109/10 עלי נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (27.6.2011)). אמנם ניתן להשיג במסגרת הערעור על חומרת העונש גם בקשר לעונש המצוי בטווח הענישה המוסכם במסגרת ההסדר, אך הלכה היא כי התערבות ערכאת הערעור במקרים מעין אלה תעשה אך בהתקיימן של נסיבות מיוחדות וחריגות (ע"פ 5953/13 מדינת ישראל נ' אהרון, פסקה 18 (6.7.2014); ע"פ 5574/11 עאלם נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (20.8.2013), והאסמכתאות הנזכרות שם). סבורני, כי הערעורים שלפנינו לא

נכללים בגדרם של מקרים חריגים אלו. כזכור, עונשו של ריאן נגזר ברף העליון של הטווח המוסכם, כאשר עונשו של עיסא נגזר למעשה בגבול העליון של הטווח המוסכם שנקבע בעניינו. לעניין זה ראיתי לנכון להעיר כי ככלל נכון לאמץ את הגבול העליון שבטווח המוסכם למקרים חמורים במיוחד, שכן ניתן להניח שכאשר מוצג הסדר הכולל טווחי ענישה גם התביעה מניחה שאימוץ הרף העליון לא ייעשה כדבר שבשגרה. אך גם אם היה ניתן להגיע לתוצאה עונשית שונה במשהו במקרה דנא, אין בכך כדי להצדיק התערבותנו בעונשים שנקבעו על-ידי בית המשפט המחוזי.

16. סוף דבר - אין הצדקה להתערבות בגזרי הדין של בית המשפט המחוזי, ודין שני הערעורים להידחות.

ניתן ותוקן היום, ו' בתמוז התשע"ה (23.6.2015).

שופט

שופט

שופט
